

Asia: VN/29084/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta luonnonsuojelulain muuttamiseksi - ennallistamissuunnitelma ja luonnonarvomarkkinoiden edistäminen

Lieventämishierarkiavelvoite ja luontoteko

Valitkaa alla olevista näkemyksenne mukainen vaihtoehto ja esittäkää sille perustelut lausunnossanne.

Vaihtoehto 1: Kestävyysraportointiin velvollisten yritysten pitäisi osoittaa kirjanpitolain mukaisella raportoinnillaan noudattavansa lieventämishierarkiaa, jotta niiden luontoteko voidaan hyväksyä rekisteriin. Velvollisuus ei ulottuisi yrityksiin tai muihin oikeushenkilöihin, joita kestävyysraportointivelvollisuus ei koskisi eli esimerkiksi pieniä ja keskisuuria yrityksiä, eikä esimerkiksi kuntia tai yksityishenkilöitä.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen ympäristökeskuksen lausunto koskien luonnosta luon-nonsuojelulain muuttamiseksi –
ennallistamissuunnitelma ja luonnonarvomarkkinoiden edistäminen

Suomen ympäristökeskus (Syke) kiittää mahdollisuudesta lausua koskien luonnosta luonnonsuojelulain muuttamiseksi. Syken lausunto kattaa kolme esitettyä muutosta luonnonsuojelulakiin sekä neljäntenä kohtana lausuntopyynnön tarkentavan kysymyksen.

1. Luonnonsuojelulakiin ehdotettu säännös koskien kansallisen ennallistamissuunnitelman laatimista Euroopan parlamentin ja neuvoston luonnon ennallistamisesta antaman asetuksen mukaisesti.

Hallituksen esityksessä todetaan, että ”Ympäristöministeriö vastaa ... kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelusta. Kukin ministeriö valmistelee omaa toimialaansa koskevan osuuden. Ennallistamissuunnitelman täytäntöönpanon ohjaus ja seuranta kuuluvat toimialallaan kullekin ministeriölle.”

LSL 9 §:n mukaisesti ympäristöministeriö vastaa luonnon- ja maisemansuojelun yleisestä ohjauksesta, seurannasta ja kehittämisestä. Olisi luontevaa, että ympäristöministeriö olisi tässä päävastuullinen ministeriö, joka myös valmistelee kansallisen ennallistamissuunnitelman, tiiviissä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa. Syke ehdottaa, että ennallistamissuunnitelman valmistelua koskeva lause 13 a §:ssä muutetaan tämän mukaisesti: "Kukin ministeriö valmistelee omaa toimialaansa koskevan osuuden, tiiviissä yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa".

2. Ehdotus poistaa lain soveltamisalasta susi, koska laji ei enää sisälly luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetun neuvoston direktiivin (luontodirektiivi) tiukasti suojeltuihin lajeihin. Vastaavasti muutettaisiin valtioneuvoston luonnonnsuojelusta antaman asetuksen liitettä 7.

Sykellä ei ole lausuttavaa liitettä 7 koskevaan muutosehdotukseen.

Syke on aiemmin lausunut MMM:n asetuksesta suden kiintiömetsästyksestä (SYKE/2025/2311-2) ja kiintiön suuruudesta (SYKE/2025/2328-3).

3. Ehdotus mahdollistaa voimassa olevien säännösten mukaisesti tuotettavien luonnonarvojen eli luonnonarvohehtaareiden käyttäminen myös muuhun kuin heikennyksen hyvittämiseen eli esimerkiksi yritysten ympäristövastuullisuuteen sekä yhteisöjen ja kansalaisten vapaaehtoisin luontotekoihin.

Syke kannattaa mahdollisuutta käyttää viranomaisvarmennettuja luonnonarvohehtaareja ekologisen kompensaation hyvitysten lisäksi myös laajemmin luontotekoihin, joissa ei ole tavoitteena luontoheikennyksen hyvittäminen. Syke katsoo, että muutos voi vauhdittaa esitetyllä tavalla luonnonarvomarkkinoiden kehittymistä Suomessa ja tukea tavoitetta laajentaa luontokadon pysäyttämisen rahoituspohjaa sekä toisaalta luontokadon pysäyttämiseen tarvittavien toimijoiden ja toimenpiteiden joukkoa.

Luonnonarvohehtaareina arvioidut luontoteot esitetyllä tavalla toteutettuna ovat verifioituja luonnon tilan parantamiseksi tehtyjä tekoja, joita voivat tehdä ketkä tahansa toimijat.

Syke nostaa esille, että luontotekojen tulee rinnastua ekologisen kompensaation luontohyvityksiin siinä mielessä, että ne voidaan lukea hyväksi vain kerran. Luonnonsuojelulain mukaisessa vapaaehtoisessa ekologisessa kompensaatiossa tieto toteutuneista luontohyvityksistä tulee kirjata luonnonsuojelun tietojärjestelmään kuuluvaan rekisteriin. Ekologiseen kompensaation käytettyjä hyvityskohteen luonnonarvoja koskee hävittämis- ja heikentämiskielto. Luontotekojen osalta tulisi

noudattaa samaa linjausta. Erityisesti kirjaaminen rekisteriin on tärkeää sen ehkäisemiseksi, että samat luonnonarvot käytettäisiin useaan kertaan luontotekoina tai luontohyvityksinä.

Syke myös edelleen kannattaa ekologisen kompensaation säätämistä velvoittavaksi tietyissä tilanteissa, kuten luonnonsuojelulain mukaisesta rauhoituksesta poiketessa. Luontohyvitysten ja luontotekojen kysyntää nostaisi myös esimerkiksi valtionyhtiöille julkisesti asetettu tavoite tai toive kompensoida luontovaikutuksensa sekä kaikille julkisille, yksityisille ja kolmannen sektorin toimijoille asetettu haaste tuottaa haluamiaan luontotekoja. Luontotekojen ja -hyvitysten kysyntä vauhdittaisi luonnonarvomarkkinaa ja sen myötä laajentaisi luontotyön rahoitus pohjaa sekä osallistuvien toimijoiden joukkoa.

4. Lakiin ehdotetut kaksi teknisluonteista muutosta.

Lausuntopalvelussa pyydetään tässä listattuun 3. kohtaan liittyen vastaamaan seuraavaan kysymykseen ja valitsemaan toinen annetuista vaihtoehdoista perustelujen kera.

Syke kannattaa vaihtoehtoa 1:

Syke kannattaa lieventämishierarkian kirjaamista vahvemmin lainsäädäntöön. Luonnonsuojelulais-sa lieventämishierarkia on nyt vain osa vapaaehtoisen ekologisen kompensaation määritelmää.

Lieventämishierarkia tarkoittaa, että luontohaitan aiheuttajan eli esimerkiksi yrityksen on arvioitava, onko toiminnalle vähemmän luontohaittaa aiheuttavia toteuttamiskelpoisia vaihtoehtoja ja pyrittävä välttämään haittoja. Toiminnan aikana syntyviä luontohaittoja on pyrittävä minimoimaan esimerkiksi luontoa säästävillä maankäytön ratkaisuilla. Kokonaisuutena voidaan mahdollisesti vähentää teke-mällä ennallistamistoimia heikennysalueella. Jäljelle jäävät luontohaitat tulisi kompensoida.

Hallituksen esityksen mukaiset luontoteot eivät liity konkreettisten heikennystoimien kautta lieven-tämishierarkiaan eivätkä tietyn heikennyksen hyvittämiseen. Jotta luontoteot tuottaisivat tavoitellun hyödyn luonnon monimuotoisuuden kannalta, tulisi luontotekoja tekevien toimijoiden pyrkiä noudat-tamaan lieventämishierarkiaa. Lainsäädännön tulisi ohjata tähän suuntaan.

EU:lla on kestävyysraportointi-, yritysvastuu- ja viherpesusäätelyä. Raportointivelvolliset yritykset raportoivat luontovaikutuksistaan, ja raportointi kattaa sekä haitalliset luontovaikutukset että vapaa-ehtoiset ekologiset kompensaatiot ja luontoteot. Hyvin suuria yrityksiä koskeva yritys vastuudirektiivi ulottaa huolellisuusvelvollisuuden toimitusketjuihin, ja viherpesusäätely kieltää harhaanjohtamisen koskien esimerkiksi yrityksen tai tuotteen luontovaikutuksia. Syke arvioi, että vaihtoehdossa 1 eh-dotettu rajausta, jossa velvoite lieventämishierarkian noudattamiseen koskisi

ainoastaan kestävyysra-portointiin veloitettuja yrityksiä, ei aiheuttaisi näille yrityksille merkittävää lisätaakkaa, koska edellytetyt tiedot joka tapauksessa kootaan osana muuta raportointia.

Lisäksi Syke korostaa, että riippumatta siitä koskeeko luontotekojen tekijää lieventämishierarkian noudattamisen velvoite, tulisi kaikki toimijan hyväksi luetut luontoteot kirjata luonnonsuojelun tietojärjestelmään kuuluvaan rekisteriin. Tämä vähentäisi riskiä siitä, että samat luonnonarvohehtaarit myytäisiin usealle ostajalle.

Syke painottaa, että luonnon monimuotoisuuden heikkenemiskehityksen pysäyttämiseksi lieventämishierarkian noudattaminen tulisi saada mahdollisimman kattavasti mukaan kaikkeen luontohaitto- ja aiheuttavaan toimintaan. Lieventämishierarkian noudattaminen ohjaa ihmistoimintaa sijoittumaan luonnonarvoiltaan vähäisemmille alueille. Luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävien alueiden turvaaminen on tarpeen luontokadon pysäyttämiseksi. Olemassa olevan luontokohteen turvaaminen onnistuu varmemmin kuin heikentyneen luontokohteen ennallistaminen – ennallistamisessa luonnonarvojen tuottamiseen liittyy aikaviive ja epäonnistumisen riski. Luonnon monimuotoisuuden saamiseksi elpyvälle uralle tarvitaan molempia, sekä olemassa olevan luonnon turvaamista että heikentyneiden kohteiden ennallistamista. Lieventämishierarkian laaja soveltaminen, luontoteot ja kompensatiot yhdessä vievät oikeaan suuntaan.

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet:

tutkimusprofessori Anu Lähteenmäki-Uutela, kehittämispäällikkö Minna Pekkonen, erikoissuunnittelija Marita Arvela ja erityisasiantuntija Aija Kukkala.

Lausunnon allekirjoittajat:

Pääjohtaja Leif Schulman

Kehittämispäällikkö Minna Pekkonen

Pekkonen Minna
Suomen ympäristökeskus